

Asia: Karstulan Kaijansuon tuuli- ja aurinkovoima-alueen osayleiskaavan ja Itäisten ja läntisten vesistöjen rantaosayleiskaavan osittaisen muutoksen

Karstulan Kunta
kirjaamo@karstula.fi

Lausunto

1 Johdanto

Windfarm Kaijansuo Oy (aiemmin Neova Oy) suunnittelee 6-8 tuulivoimalan Kaijansuon tuuli- ja aurinkovoimapuiston rakentamista Karstulan kuntaan. Voimaloiden kokonaiskorkeus on 300 m ja hankealueen koko on 1360 ha. Tästä 264 ha on suunniteltu aurinkovoiman tuotantoon. Lausunto on samansisältöinen kuin Luonnonvarakeskuksen hankkeen YVA-selostuksesta antama lausunto.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Lukella ei ole lausuntoa antaessa käytössään viranomaiskäyttöön tarkoitettua metsäpeuraselvitystä, joten lausunto annetaan YVA-selostuksessa olevan tekstin perusteella. YVA-selostuksen tiivistelmä on erinomainen ja siinä haitta metsäpeuraan on arvioitu keskiuureksi kielteiseksi. Varsinaisessa YVA-tekstissä haitta metsäpeuraan arvioidaan kohtalaiseksi. Luke tukee erityisesti tiivistelmissä esitettyjä arvioita, mutta kun huomioidaan kaikkien lähialueiden hankkeiden kumulatiivinen yhteisvaikutus, paikallisen peurakannan esiintymisalue erityisesti lisääntymisen aikana ja koko Suomenselän kannan tuulivoiman suunnittelun ja rakentamisen tilanne, niin arviointi vaikeutuu huomattavasti.

Kaijansuon tuuli- ja aurinkovoimahanke on osana laajaa Suomenselän alueen ”puhtaan energian” rakentamissuunnitelmaa, jossa lähes kaikille metsäpeuran lisääntymiselle tärkeiden elinympäristöjen ja Natura2000-alueiden läheisyyteen tai aivan viereen on rakennettu tai rakennetaan merkittävä määrä erityisesti tuulivoimaa, jolla tiedetään olevan kielteisiä vaikutuksia joihinkin poropopulaatioihin. Ylipäättään monenlaisen rakentamisen vaikutukset useisiin Pohjois-Amerikkalaisiin villeihin metsissä asuviin peuroihin/karibuihin on havaittu olevan merkittävän kielteisiä. Nykyisen tuulivoimarakentamisen toteutus ja suunnittelu ulottuu kaikkein eteläisimmistä esiintymisalueista poronhoitoalueelle asti, jota metsäpeura asuttaa harvalukuisena. Tutkimukset metsäpeuran elinympäristöjen laajamittaisen rakentamisen vaikutuksista ovat vasta aivan aluillaan mm. Luken ja tuulivoimatoimijoiden yhteisessä Tuuliriistahankkeessa. Tuulivoimarakentamisen moninaisia vaikutuksia metsäpeuraan kuten välttely- tai muita vaikutuksia ei vielä tosiasiallisesti tunneta. Luke kuitenkin huomauttaa, että muista Rangifer-populaatioista saadun tutkimustiedon perusteella rakentamisen merkittäviä moninaisia kielteisiä vaikutuksia tulevaisuuden metsäpeurakantaan ei voida sulkea pois.

Koska tuuli- ja aurinkovoiman elinkierto on vähintään noin 25 vuotta, niin Luke kiinnittää huomiota eri tekijöiden kumulatiivisiin ja pitkäaikaisiin vaikutuksiin, jolloin rakentamisen vaikutuksia tulee tarkastella yhdessä muiden muutosvoimien kanssa, kuten ilmastomuutos, hirvieläinpopulaatioiden muutokset (esim. valkohäntäkauriskannan kasvu ja leviäminen, suurpetokannan muutokset, muu rakentaminen (esim. isot sähkönsiirtorakenteet, kaivokset) ja metsätalous. Jotta erämaisia elinalueita vaativat populaatiot pysyisivät auttavasti elinkelpoisina, niin sitä varten on perustettu Natura2000-verkosto, jota ollaan päivittämässä myös metsäpeuran osalta. Luke näkee, että nykyiset laajat rakentamissuunnitelmat Suomenselällä vaarantavat koko tämä verkoston kyvyn ylläpitää elinvoimaista metsäpeurakantaa.

Luke on suositellut metsäpeuralle tärkeiden Natura2000-alueiden ympärille nykytiedon perusteella noin viiden kilometrin rakentamatonta suojavyöhykettä jo siitäkin syystä, että yksittäisten metsäpeurojen tilankäyttö erityisesti herkkään lisääntymisaikaan rajoitu pelkästään suojelualueisiin, vaan laajasti niiden reunametsiin.

Kaijansuon hankealue sijoittuu Suomenselän pääpopulaation eteläisimpään osaan eli ns. Soini-Ähtärin osakantaan, joka on ollut noin 10 vuoden ajan hitaassa kasvussa. Suomenselän kannan kasvu voi olla jo pysähtynyt v. 2023 talvilaskentojen perusteella ja se on ollut vakaa vuosien 2021 ja 2023 laskentojen perusteella. Panta- ja muun tiedon perusteella Soini-Ähtärin osakanta on nykyisin yhteydessä Suomenselän pääpopulaatioon, eikä sen tiedetä kärsivän sukusiitosheikkoudesta, kuten aikaisemmin on kirjallisuudessa spekuloitu ennen nykyistä kasvua. Osa ko. alueen peuroista talvehtii muun Suomenselän kannan alueella ja osa käyttää samaa aluetta ympäri vuoden. Myös Suomenselän pääpopulaation alueelta liikkuu pantapeuroja ko. alueella.

Yhdessä muiden tuulivoimahankkeiden kanssa Kaijansuon hankealue muodostavat yhtenäisen ja laajan häiriöalueen, joka peittää lähes koko ko. paikallispopulaation kesäiset lisääntymisalueet välillä Hankajärvi-Väätäiskylä, jonka välissä sijaitsee ko. paikallispopulaation kapeahako ydinalue. Kaijansuon hakealue sijoittuu aivan metsäpeuralle tärkeiden Natura2000-alueiden viereen ja väliin. Näitä ovat Laihistenneva - Härkäneva – Vahvasenjoki ja Haukisuo - Härkäsuo – Kukkonen Natura-alueet, joihin on uusimmassa Natura2000-päivityksessä tulossa metsäpeura perusteeksi. Molemmissa pantapeuroja viettää kesää ja niistä on myös havaittu talvisin peuroja jo noin 15 vuoden ajalta kanta-arviolentojen aikana. Luke näkee, että em. Natura-alueet sijoittuvat liian lähelle (noin 800 metriä) Kaijansuon hankealuetta erityisesti tuulivoiman osalta, eikä niiden luontoarvoihin kohdistuvia negatiivisia kielteisiä vaikutuksia ei voida sulkea pois. Vaikka itse hankealue ei ole luonnontilainen, vaan sisältää käytöstä poistettuja turvesoita, niin silti pantaseurannassa olevat peurat ovat niitä käyttäneet. Sama tilanne on myös muilla käytöstä poistetuilla turvesoilla, jotka sijoittuvat Naturasoiden läheisyyteen. Toiminnasta poistetuille turvesoille kehittyvä kasvillisuus, joka kelpaa ravinnoksi ja samalla ne ovat riittävän laajoja avoimia alueita, joihin pääsee räkkää ja petoja suojaan. Luke näkeekin, että ko. entinen turvesuoalue olisi potentiaalinen ennallistamiskohde ja siten alueellinen kompensatio tai haitan lievennys, koska hankealue sijoittuu kahden viereisen Natura-alueen väliin. Em. toimenpide täydentäisi paikallista suojelualueverkostoa, johon kuulivat myös Aittosuo - Leppäsuu – Uitusharjun ja Matosuo Natura2000-alueet.

Luke näkee, ettei jo rakennetuille elinympäristöille aiheutettu muutos ole aina peruste rakentaa sitä edelleen, vaan tilanne on arvioitava tapauskohtaisesti ja laajemmassa viitekehyksessä. Myös YVA-selostuksessa esitetyt arviot tukevat em. ehdotusta. Luke edelleen toivoo, että hanke- tai maakuntakohtaisissa YVA-prosesseissa kiinnitetään enemmän huomiota laajempiin kokonaisuuksiin ja myös koko populaatioon kohdistuviin prosesseihin. Myös maakuntakohtaisissa kaavoitusprosesseissa tulisi huomioida paremmin hallinnollisten rajojen yli meneviä luontoarvoihin liittyviä ilmiöitä ja kokonaisuuksia.

Kaiken kaikkiaan tässä tarkasteltujen muiden lajien osalta vaikutustenarvioinnit jäävät selostuksessa suppeaksi.

On hyvä, että metsäkanalintujen osalta on toteutettu hankealueelle kahtena peräkkäisenä vuonna soidinpaikkakartoitukset. Mutta lintulaskentojen osalta Luke huomauttaa, että tällaiselta rajatulta alueelta koko hankealueen kattava kartoituslaskenta olisi soveltuvin laskentamenetelmä.

Hankealueelle on toteutettu myös saukkokartoitus ja lumijälkilaskenta. Saukon osalta selostuksen mukaan hankealueelle ei arvioida sijoittuvan saucon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, mutta alueen läheisyydessä sellaisia arvioidaan olevan 1–2,5 km etäisyydellä ja alueen pohjoisrajan tuntumassa oleva Konipuro on tunnistettu saucon elinpiiriksi.

Tehtyjen selvitysten perusteella hankealueen arvioidaan sijoittuvan karhun elinpiirille ja alueelta on tehty havaintoja kaikista neljästä suurpedosta. Karhun osalta hankkeen arvioidaan vaikuttavan lajiin varsinkin lisääntymisaikana vähintään kohtalaisesti.

Epävarmuuksia arvioinnissa tuodaan selostuksessa esiin. Vaikutusten arvioinnin osalta Luke huomauttaa kuitenkin, että tuulivoiman vaikutuksia myöskään tavanomaiselle lajistolle ei tunneta kovin hyvin. Luke näkee myös, että lievennystoimia tulisi tarkastella huolellisemmin sellaisten lajien osalta, joihin vaikutuksia arvioidaan kohdistuvan. Tältä osin selostus jää hyvin suppeaksi.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus toteaa, että Kaijansuon tuuli- ja aurinkovoimahanke voi yhdessä muiden Suomenselän alueen hankkeiden kanssa muodostaa merkittävän haitan metsäpeuralle ja sen elinalueille. Vaikka YVA-selostus arvioi vaikutukset metsäpeuraan kohtalaisiksi tai keskisuuriksi kielteisiksi, Luke korostaa kumulatiivisten ja pitkäaikaisten vaikutusten, kuten muiden hankkeiden, ilmastonmuutoksen ja metsätalouden, yhteisvaikutuksia. Luke suosittelee viiden kilometrin rakentamatonta suojavyöhykettä metsäpeuralle tärkeiden Natura2000-alueiden viereen. Lisäksi Luke näkee, että entinen turvesuoalue voitaisiin ennallistaa ja hyödyntää haittojen lieventämisessä. Lausunnossa tuodaan esiin myös arvioinnin epävarmuudet ja toivotaan laajempaa tarkastelua sekä parempaa huomiointia maakuntakaavoituksessa ja YVA-prosesseissa. Vaikutusarviot muille lajeille, kuten suurpedoille ja linnuille, jäävät hyvin suppeiksi.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 23.10.2025 klo 15:04:49.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Paasivaara

Liitteet:

Tiedoksi: